

Narodnogospodarski Vestnik.

Glasilo slovenskega trgovskega društva „Merkurja“.

II. letnik.

V Ljubljani, dne 15. avgusta 1902.

Št. 5.

Nedeljski počitek v trgovinskem obrtu.

V avgustni številki lanskega letnika smo v uvodnem članku razpravljali vprašanje o nedeljskem počitku v obrtnih vršbah zlasti glede zakonov, ki ga »urejajo«. Zastopali smo stališče, da je na Avstrijskem po sedaj veljavnem zakonu o nedeljskem počitku moči skrócić čas nedeljskega dela na manj kakor 6 ur in pa popolno izključiti nedeljsko delo v trgovinskih obrtih le na predlog prizadetih zadrug, da torej deželna oblastva sama po sebi ne morejo odrediti večjega, oziroma popolnega nedeljskega počitka v trgovinah, če ni predlogov zadevnih zadrug, ki so jih sklenile na občnih zborih. Označili smo to določbo kot veliko oviro, izdatno otežujočo tega vprašanja rešitev, ki je že tako silno težka vsled razmer, ki vladajo kakor pri nas tako sploh na Avstrijskem.

Leto dni je preteklo, odkar so se oglasili krepki glasovi za uvedbo nedeljskega počitka v ljubljanskih trgovinah, a doslej še ni bilo čuti o kakem zadevnem sklepanju občnih zborov udeleženih ljubljanskih zadrug. Pač pa se nam je sporočilo, da je načelstvo gremija ljubljanskih trgovcev storilo korake za uvedbo popolnega nedeljskega počitka in da pričakuje uspeha svojemu trudu. Kako se zadeva razreši, nam ni vedeče, — ne bo pa menda odveč, če poročamo, kako je ž njo drugje. Povemo naj danes, kakšno stališče je zavzela ena največjih avstrijskih trgovskih in obrtniških zbornic, zbornica v Libercu, v katere trgovinsko in industrijsko bogato razvitem okrožju se je sedaj zopet pojavilo živahnejše gibanje, mereče na uvedbo popolnega nedeljskega počitka, tako da je namestništvo pozvalo vsa okrajna glavarstva in županstva, naj o stvari vprašajo udeležene gospodarske združbe in stavijo predloge. V dotičnem ukazu izrečena namera namestništva, nedeljsko delo v trgovinskem obrtu omejiti na krajši čas od postavne maksimalne mere, pa je dokaj razburila trgovske kroge in provzročila v njih krepko nasprotno gibanje. Posledica je bila, da je morala tudi liberška zbornica, pozvana po trgovcih, naj ščiti njih koristi, zavzeti o tem vprašanju stališče. Poročilo, ki ga je sklenila

zbornica poslati vladi, je dovolj zanimivo, da ga podamo v glavnih potezah.

Poročilo pred vsem obravnava vprašanje, če je na podlagi sedaj veljavnih postavnih določil mogoče v trgovinskih obrtih popolnoma izključiti nedeljsko delo, na kar teže uslužbenci, oziroma samo razširiti nedeljski počitek, kakor ga namerava namestništvo. Liberška zbornica se je v tem pogledu postavila na strožje stališče, kakor smo ga zagovarjali v članku, navedenem uvodoma, in kakor ga je zavzela tudi ljubljanska trgovska in obrtniška zbornica v svoji seji dne 23. julija 1901.¹⁾ Liberška zbornica je namreč mnenja, da je moči po sedaj veljavnem zakonu odrediti le, da se omeji nedeljski počitek na krajši čas, kakor je v zakonu določen kot najdaljši, ne pa tudi, da se popolnoma izključi počitek, to pa iz naslednjih razlogov: Nedeljski počitek v trgovinskem obrtu ureja člen IX. zakona z dne 16. januarja 1895. l., drž. zak. št. 21, ki v prvem odstavku posebej trgovskemu obrtu za nedeljsko delo določa največjo mero na 6 ur in dopušča ob gotovih okolnostih več ur, ob katerih je dovoljena vršba v trgovinskem obratu. Iz okolnosti pa, da se zakon v nasprotju k vsem drugim obrtom glede trgovskega obrta niti ne dotakne vprašanja, če je sploh dopustno nedeljsko delo, ampak ima že zakon sam glede dopustne mere nedeljskega dela podrobne določbe, naj bi se po mnenju liberške zbornice jasno razvidelo, da zakonodajec na popolno odpravo nedeljskega dela v trgovinskem obrtu sploh mislil ni. Za to da govori tudi besedilo zakona, v katerem je govor vedno le o omejitvi nedeljskega dela, oziroma o pomnožitvi ur, ob katerih naj bi bilo dovoljeno delo, da je torej obstoj gotove mere dopustnega nedeljskega dela sam po sebi umeven. Tudi specijalno za trgovinski obrt veljavna uredba nadomestnega počitnega dne v členu X. da dokazuje izjemno stališče, ki ga daje zakon trgovskemu obrtu nasproti vsem drugim obrtom. Potemtakem da ni moči odrediti popolnega nedeljskega počitka v trgovinskem obrtu. No, zdi se nam, da bi se te razlage lahko ognila vsaka zadruga, ki bi bila dovolj hudo-

¹⁾ Glej »Narodnogospodarski Vestnik«, I. letnik str. 68., 83. in 84.

mušna, da bi predlagala, naj se nedeljsko delo »odpravi« na ta način, da se »omeji« na — par minut!

Sicer prihaja poročilo liberške zbornice do istega zaključka kakor lani naša trgovska in obrtniška zbornica, da se namreč omejitev zakonito dopustnega nedeljskega dela ne more proti volji zadrug odrediti po odredbenem potu. S tem pa je tudi določeno stališče, ki ga ima zavzeti zbornica nasproti gibanju, provzročnemu po trgovskih uslužbencih: Po tem nazoru je pridržano zadrugam, po lastnem preudarku in po oziru na krajevne razmere predlagati omejitev nedeljskega dela.

Toliko glede juristične strani tega vprašanja. Poročilo navaja nato mnenja, ki so jih izrekle zbornici razne zadruge. Strinjajo se v tem, da je nedeljska kupčija za nadrobnega prodajalca največje važnosti, da je celo njih večina nanjo naravnost navezana. Dejstvo je, da prebivalstvo po deželi skoro izključno ob nedeljah kupuje v mestu, česar potrebuje. Ravno tako da je industrijskemu delavcu, malemu uradniku, kontoristom i. d. edino nedelja za nakup na razpolago. Če bi se torej uvedel popolni nedeljski počitek, bi si deželjan ne mogel več omišljati svojih potrebščin v mestu, in tudi industrijski delavec, ki večinoma stane v oddaljenih mestnih delih ali zunaj mesta, bi ob nedeljah ne šel več v mesto. Pa tudi ob preveliki delni omejitvi nedeljskega dela bi se čutile te posledice, ker bi malo ur, ki bi ostale za nakup, zanj ne zadoščalo več. Nekaj jih je po domačih opravilih zadržanih in pridejo šele dopoldne v mesto, drugi morajo kmalu v mesto, da pridejo pravočasno nazaj. Zategadelj je treba nedeljskim kupovalcem dati za nakup zadostnega časa; sicer da bi z vsako uro, za katero bi se skrajšalo nedeljsko delo, odpadel gotov del kupcev. Pač bi se stvari, ki jih potrebuje vnanje prebivalstvo, lahko kupile pri trgovcu na deželi, ki bi svojo zalogo primerno razširil. Taka izprememba v škodo mesta pa da bi ne bila varna, ker so tudi drugi obrtniki, pred vsem gostilničarji udeleženi pri živahnem nedeljskem prometu, zlasti pa bi bila nepravilna, če bi se zgodila nagloma. Če se preveč razširi nedeljski počitek, pa ne preti samo nevarnost, da se lokalno premakne tržišče, ampak da se izpremeni tudi povpraševanje glede predmetov. Zakaj kramar na deželi ne more imeti vsega, kar ima trgovec v mestu, ker bi bilo njega razpečevališče še celo tedaj razmeroma kaj majhno, ko bi minila konkurenca mesta. Povpraševanje da bi se moralo zategadelj obrniti na druge predmete, ki jih je na deželi dobiti lažje, oziroma jih je lažje imeti v zalogi; to pa bi vplivalo na produkcijo in torej na mnogo širše od neposredno prizadetih krogov. Potemtakem da je treba pri uredbi nedeljskega počitka skrajne previdnosti, če naj se ne oškoduje najvažnejši činitelj našega gospodarskega življenja. Če trgovski uslužbenci kažejo na Angleško, kjer imajo popolni nedeljski počitek, ne računajo s tem, da potreb avstrijskega prebivalstva danes še nikakor ni moči primerjati s potrebami na Angleškem in da imajo socialne in gospodarske razmere tu in tam bistveno dru-

gačno podlago. Anglež porabi nedeljo res za počitek; pri nas pa je stara navada, da so nedelje in prazniki tudi važni dnevi nakupa. Tudi za industrijskega delavca so razmere drugačne. Na Angleškem, kjer neha delo ob sobotah ob 2 ali najkasneje ob 3 popoldne, ima delavec na ta dan dosti časa za nakupovanje; pri nas bi se v tem pogledu moral prej premeniti delovni čas v tovarnah, če naj trgovec ne trpi škode vsled popolnega nedeljskega počitka. Le-ta pa bi tudi ne bil na korist uslužbencev, ker je mnogo trgovin, ki imajo le z ozirom na nedeljski promet večje število nastavlencev. Poročilo prihaja po vsem tem do zaključka, da je popolna odprava nedeljskega dela sedaj na Avstrijskem neizvedljiva. Kar pa se tiče razširjenja nedeljskega počitka, je zanj v toliko postaviti mejo, da ne oškoduje nedeljske kupčije in ne premakne razpečevalnih razmer z vsemi prej označenimi slabimi posledicami. Omejiti nedeljsko delo do te meje, pa je nedvomno socialnopolitična dolžnost države. Mnenje liberške zbornice je, da bi trgovina ne trpela škode, če bi se nedeljsko delo skrčilo na 5 ur, pri tem pa kakor doslej trgovine zapirale opoldne.

Poročilo pa poudarja končno iznova, da bi se to moglo zgoditi le na predlog udeleženi zadrug.

Kranjske deželne finance.

Spisal —r.

(Dalje.)

IX. Pospeševanje obrta in javnih podjetij.

Deželni zastop pospešuje obrt, osobito mali obrt že mnogo let; po programu, ki si ga je napravil sam v l. 1897., pa se ima raztezati njegovo delovanje tudi na javna podjetja.

Kako in katera javna podjetja bi bilo podpirati, to je določil deželni zbor v navedenem letu le v splošnih obrisih. Da bi bil o tem vprašanju podrobno razpravljaj, za to ni bilo še prilike. Izrekel se je deželni zbor posebej za podpiranje javnih podjetij in del, ki se tičejo železnic ali drugih javnih prometnih naprav. Podpirala bi se taka podjetja na ta način, da bi se jim izposlovale razne olajšave glede pristojbin in poskrbel kredit. Za pospeševanje javnih podjetij sploh je votiral deželni zbor v l. 1897. iz presežkov deželnega zaklada vsled večjega dohodka samostojne deželne naklade na žganje v l. 1897. znesek 68.550 gld. 79 kr., ki ga pa je pozneje znižal na 18.550 gld. 79 kr., ker je odmenil znesek 50.000 gld. vseučiliškemu zakladu. Glede porabe navedenega ostalega zneska z obrestmi vred ni podrobnih določil.

Znatnejše nasproti delovanju v prid javnih podjetij je delovanje deželnega zastopa za obrt. Zgolj finančno se sicer ne izraža to delovanje, a vsekakor ima deželni zastop mnogo zaslug, da se je ta ali oni obrt okrepil, ta ali oni domači obrt vsaj deloma otel

popolnemu propadu. Intenzivno si je prizadeval deželni zastop v letu 1880., da bi povzdignil nekatere stroke domačega obrta, ki so svoj čas zelo cvetle na Kranjskem, tako: izdelovanje žimnatih sit, čipkarstvo, slamnkarstvo, pletenje košev in jerbasesv, žrebljarstvo ter lončarstvo. Pa tudi sedaj, ko si prizadevajo država in trgovske in obrtniške zbornice pomagati malemu obrtniku, je deželni zastop faktor, ki gmotno ali tudi drugače podpira dotično akcijo.

Mnogo deluje deželni zastop kranjski za povzdigo obrta skupno ali vzporedno s trgovsko in obrtniško zbornico za Kranjsko; skupno s to korporacijo je dosegel, da so bile ustanovljene na Kranjskem nekatere strokovne šole in da se prirejajo obrtni strokovni tečaji. Iz deželnega zaklada pa tudi prispeva deželni zastop k stroškom za razne naprave, ki so nastale v prid obrtu, in podpira obiskovalce raznih strokovnih tečajev. V drugem oziru pospešuje dežela enako kakor trgovska in obrtniška zbornica obrt s tem, da podpira obrtne zadruge, t. j. dovoljuje jim ali nevračljive podpore ali pa posojila proti vračilu.

Skupni izdatki dežele v vse tu navedene obrtne namene znašajo eno leto več, drugo manj, a povprečno kakih 1000 do 2000 gld.

X. Deželna kultura.

Naredbe, ki se tičejo obdelovanja zemlje ali sploh deželne kulture, so po deželnem redu deželne zadeve. Toda deželi ni le naloga, urejati deželno-kulturne zadeve, nego dolžnost njena je tudi, prispevati k stroškom za naprave, ki so potrebne za povzdigo deželne kulture in ki se tičejo neposredno ali posredno obdelovanja zemlje, torej kmetijstva z vsemi panogami poleg kmetijskega strokovnega šolstva in melioracijskih del. Razen dežele pa so še drugi faktorji, ki jim je deželna kulturna podjetja podpirati ali tudi samostojno delovati za povzdigo deželne kulture, in ti so: država, občine ter razne korporacije, ki obstoje zaradi pospeševanja deželne kulture.

Po posebnih potrebah, na katere se nanaša delovanje dežele v povzdigo deželne kulture, razločujemo sledeče skupine potreb, oziroma stroškov: 1.) za kmetijsko šolstvo; 2.) za agrarske operacije; 3.) za živinorejo; 4.) za vinarstvo; 5.) za melioracije; 6.) za preskrbovanje z vodo; 7.) za razne druge deželno-kulturne namene.

Kmetijsko šolstvo je provzročalo deželi stroške že pred l. 1872., ko je bila ustanovljena deželna kmetijska šola na Slapu. Enake kmetijske šole pred tem letom sicer ni bilo na Kranjskem, toda bilo je nekaj drugih posebnih šol. Obstajala je v manjšem obsegu že l. 1863. v Ljubljani kmetijska šola, ki jo je vzdrževala s podporo dežele c. kr. kmetijska družba za Kranjsko. V teh letih je bila ustanovljena tudi podkovska šola v Ljubljani. Ta šola obstoji še sedaj in jo podpira dežela s tem, da podeljuje vsako leto 3 učencem ustanove po 60 gld. Dalje je bila ustanov-

ljena jeseni l. 1869. deželna gozdarska šola v Šneperku. Letni stroški za njo so znašali do 3000 gld. Odpravljena pa je bila ta šola l. 1875., ker ni povsem ustrezala namenu. Od l. 1872. dalje so glavni stroški dežele za kmetijsko šolstvo stroški za deželno kmetijsko šolo, ki je bila izprva na Slapu, sedaj pa je na Grmu na Dolenjskem. (Glej opis zaklada Grmske šole.) V novejši dobi je sklenil deželni zbor ustanoviti drugo kmetijsko šolo, in sicer na Gorenjskem. Ta šola pa še ni ustanovljena, in ni še natančno določen kraj, kjer naj se ustanovi. Od leta 1898. dalje podpira dežela tudi gospodinjstvo šolo c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani z letnimi doneski po 2000 gld.

Agrarske operacije, ki provzročajo deželi stroške, so dela za razdelitev skupnih zemljišč na posameznike in dela zaradi zložbe poljedelskih zemljišč, ki je potrebna v ta namen, da se morejo večji kosi primerneje z vodo namakati ali osuševati. Za izvršitev teh del obstojita za Kranjsko v okviru dotičnih državnih zakonov (drž. zakona z dne 7. junija 1883. l., št. 92. in 94.) posebna deželna zakona, in sicer zakon z dne 26. oktobra 1887. l. (dež. zak. št. 2. iz l. 1888.) in zakon z dne 7. nov. 1900. l. (dež. zak. št. 28.). Drugi zakon, ki se tiče zložbe zemljišč, se sedaj še ne izvršuje; izvršuje se le prvi zakon o razdelbi skupnih zemljišč. Doslej je razdeljenih že precejšnje število zemljišč, a treba bo še najmanj 20 let delati, da bodo na Kranjskem razdeljena vsa skupna zemljišča. Delo izvršuje posebna deželna komisija po državnih zemljemercih, a stroške plačuje dežela, in sicer jih je plačevala do l. 1897. neposredno, sedaj pa jih plačuje posredno na ta način, da daje državni upravi letne zaloge proti računu. Letne zaloge, ki so znašale do vštete l. 1900. po 20.000 gld., so sedaj zvišane na 25.000 gld.; zvišane so bile vsled tega, ker se v najkrajšem času prične izvrševati zgoraj imenovani drugi zakon, t. j. zakon o zložbi zemljišč. Del stroškov za agrarske operacije povrnejo deželi posestniki, ki so udeženi pri agrarnih zadevah. Ti vrnjeni delni stroški, ki jih določa deželna komisija za agrarske operacije, znašajo na leto povprečno po 10.000 gld.

Za živinorejo ni izdala dežela do l. 1890. mnogo; če je imela kak strošek v ta namen, je bil to le enkrat izdatek. Zaradi povzdige reje goveje živine je sklenil deželni zbor v l. 1890. poseben zakon, ki je bil najvišje potrjen dne 11. avgusta 1890. l. (dež. zak. št. 4. iz l. 1891.)¹⁾ Po tem zakonu je primorana vsaka občina, nakupiti in vzdrževati za živino v svojem ozemlju potrebno število bikov-plemenjakov, v kolikor ne zadostujejo za to živino rabljeni biki zasebnikov. Da pa se občinam v tem oziru nekoliko pomore in da se postopa enotno v izberu pasme, ki je primerna za ta ali za oni kraj, nakupuje deželni odbor za občine bike-plemenjake sam in jih potem oddaja prisilcem proti polovični ceni. Če ima občina

¹⁾ Ta zakon je bil v letu 1902. nekoliko izpremenjen z zakonom z dne 21. maja 1902. l. (dež. zak. št. 15.).

ali zasebnik od deželnega odbora prejetega bika-plemenjaka nad 2 leti v reji, prejme iz deželnega zaklada za vsak daljni mesec po 5 gld. nagrade. Letni stroški za pospeševanje govedoreje znašajo 3000 do 3500 gld. Za druge živinorejske namene dežela nima stalnih stroškov, nego le enkratne; tako n. pr. je bil izplačan v l. 1900. c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani znesek 500 gld. v ta namen, da nabavi potrebne tiskovine in pokrije druge stroške, ki nastanejo pri snovanju živinorejskih zadrug.

Delovanje dežele v prospah vinarstva ima svoj pričetek v prvi polovici desetletja 1891—1900, ko so bili opustošeni malone vsi vinogradi na Kranjskem in v drugih kronovinah po trtni uši (*Phylloxera vastatrix*). Po tem hudem udarcu je bila nujna pomoč potrebna. Skrbeti je bilo za to, da se po trtni uši uničeni vinogradi iznova zasadijo, in sicer s tako trto, ki bolj kljubuje enakim in drugim elementarnim neizgodam. V ta namen je priskočila vinogradnikom na pomoč država s tem, da je izposlovala zakon z dne 3. oktobra 1891. l., št. 150, oziroma z dne 28. marca 1892. l., št. 61, po katerem je dovoljevati vinogradnikom za regeneriranje vinogradov državna posojila proti vračilu pod tem pogojem, da dovoli tudi dežela enaka deželna posojila. Tej državni akciji v pomoč vinogradnikom se je pridružila dežela Kranjska brez ugovora in dovoljuje sedaj od l. 1894. dalje skupno z državo zgoraj omenjena posojila. Izplačalo se je teh do konec l. 1900. skupaj 366.670 gld. in je prispela dežela k temu znesku polovico, t. j. 183.335 gld. Dovoljevanje posojil pa bo trajalo še nekaj let, ker je še mnogo vinogradov, ki še niso zasajeni z novo trto. Posojila se bodo vračala po novejših določbah deloma v dobi 30 let, deloma pa v dobi 20 let. Poleg te akcije je bilo v teku let započelih v prid vinstva še mnogo drugih akcij, ki jih je finančno podprla dežela ali sama ali pa skupno z državo. Prva leta po uničenju vinogradov po trtni uši je dovoljevala dežela vinogradnikom in podružnicam c. kr. kmetijske družbe podpore iz deželnega zaklada, pozneje je ustanovila v Ljubljani matičnjak, iz katerega je oddajala vinogradnikom ključe in cepiče, l. 1899. pa je ustanovila 5 velikih trtnic v ta namen, da se vzgajajo cepljenke, ki jih je oddajati proti nizkim cenam vinogradnikom. V novejšem času pospešuje dežela s podporo države tudi streljanje proti toči, ki je na Kranjskem že zelo v navadi v vinorodnih krajih. Stroški za vse te namene so znašali l. 1893. 2880 gld. 34 kr., l. 1895. 22.492 gld. 37½ kr., l. 1898. 35.581 gld. 13 kr.; sedaj znašajo povprečno po 40.000 gld. na leto.

Melioracij, to so uravnava voda ter izboljšava in osuševanje zemljišč, je izvršil deželni zastop s pomočjo države in udeležencev že mnogo; vendar pa v prvih treh desetletjih njegovega obstanka izvršena melioracijska dela niso bila tolikega pomena, kakršnega imajo melioracije najnovejše dobe. Prej se ni polagala posebna važnost na melioracije, osobito ker tudi kulturna tehnika ni bila še toliko razvita, da bi se bila mogla uporabljati drugače, nego le za indu-

strijo. Melioracije v novejši dobi pa se izvršujejo največkrat pred vsem v korist kmetijstva. Od doslej izvršenih večjih melioracijskih del omenjamo: uravnavo Save na več krajih, kakor pri Mojstrani, pri Ponoviču, pri Črnučah in Lazah, pri Gorenji Savi pri Kranju, pod Šmarno goro (od Tacna do Sv. Jakoba) itd.; uravnavo Kamniške Bistrice pri Bišču in Beričevem; uravnavo Tržiške Bistrice; uravnavo Kolpe pri Osilnici; uravnavo hudournika Pišnice, zagrado potoka Trebiža; uravnavo hudournika Belega grabna; vodne zgradbe na Vipavskem, osuševanje Kočevsko-Ribniških kotlin; osuševanje Račenske in Lučenske doline itd. V novejšem času je največje melioracijsko delo uravnava Mirne na Dolenjskem. Projektiranih pa je sedaj za dolgo vrsto let večje število melioracijskih del, ki se bodo financirala iz zaklada za pospeševanje javnih del in podjetij. Ta zaklad bo ustanoviti na podlagi deželnega zakona z dne 4. septembra 1900. l. (dež. zak. št. 20) in ga fundirati s posojilom 2.000.000 gld. Doslej iz deželnega zaklada izplačani stroški za melioracijska dela so znašali v posameznih letih, in sicer: 1877. l. 1000 gld.; 1880. l. 1500 gld.; 1885. l. 4362 gld. 42 kr.; 1890. l. 18.145 gld. 01 kr., 1895. l. 25.588 gld. 71½ kr. in 1898. l. 16.533 gld. 76 kr.

Preskrbovanje z vodo smo navedli kot posebno stroko deželne kulture, dasi bi je uvrstili lahko tudi k zdravstvu, ker je nastala potreba, preskrbovati razne kraje z dobro pitno vodo, pred vsem iz zdravstvenih ozirrov. Toda ker so pri gradnji vodovodov, vodnjakov ali drugih vodnih naprav odločilni tudi drugi oziri, osobito oziri na živinorejo, in je dalje namen vodni gradnji sploh izboljšanje vodnih razmer, ki nam jih je ustvarila narava sama, ter je torej preskrbovanje z vodo tudi neka vrsta melioracij, smo prišteli stroške v ta namen k stroškom deželne kulture. Stroški za preskrbovanje z vodo so nastali deželi šele v preteklem desetletju; izprva so bili neznatni, a so se hitro množili od leta do leta. Dandanes skoro ni vodovoda ali vodnjaka, za katerega bi ne bila prispevala dežela poleg države. Dotični stroški so znašali v 1892. l. 1580 gld., v 1893. l. 13.344 gld. 76 kr., v 1894. l. 11.093 gld. 71½ kr., v 1895. l. 7133 gld. 86½ kr., v 1896. l. 49.371 gld. 26 kr., v 1897. l. 73.103 gld. 87 kr., v 1898. leta 14.997 gld. 72 kr. Del teh stroškov pa je pokrit z vplačanimi prispevki države in udeleženih občin ter zasebnikov. Od vodnih naprav, ki jih je doslej izvršila dežela, omenjamo vodovod v Ribnici, vodovod v Črnomlju in sosednjih krajih, vodovod v Kočevju, vodovod v Dolenjem in Gorenjem Logatcu, vodovod v Šmarju, v Vrhpolju, v Il. Bistrici, v Polhovem Gradcu, v Juršičah, v Metuljah, v Rafolčah itd. Za vodovode, ki jih bo graditi kasneje, bo pa pokriti stroške enako kakor za melioracijska dela iz zaklada za pospeševanje javnih del in podjetij.

Ostali del potrebščin za povzdigo deželne kulture, ki je naveden zgoraj, in sicer pod naslovom: »razno«, obsega raznovrstne potrebščine za kmetijstvo, gozdarstvo, ribarstvo itd. Kmetijstvo podpira

dežela večinoma posredno po c. kr. kmetijski družbi za Kranjsko, kateri izplačuje poleg stalnih deželnih prispevkov k upravnim stroškom še druge izredne prispevke v večjih ali manjših zneskih. Povprečna letna potrebščina za te podpore znaša 4000 do 5000 gl. Kmetijska družba pa ima od dežele tudi brezplačno stanovanje za pisarno. Ribarstvo podpira dežela od l. 1881. dalje, in sicer s tem, da dovoljuje krajnemu odboru ribarskega društva podpore do 100 gl. Za pogozdovanje Krasa dovoljuje dežela od l. 1887. stalno dotični deželni komisiji podpore, ki so znašale prvotno po 1000 gl. na leto, a so bile pozneje zvišane na letnih 2000 gl. V enak namen dovoljuje dežela letne podpore po 200 gl. tudi kranjsko-primorskemu gozdarskemu društvu, in sicer od l. 1887. dalje. Za planinarstvo deluje dežela od l. 1894. dalje, in sicer na ta način, da skrbi za poprave potov do planin. V ta namen ima na razpolago vsako leto po 1000 gl. Dalje dovoljuje dežela v novejši dobi kmetijskim, sadjarskim, sirarskim, mlekarskim in drugim produktivnim zadrugam nevračljive podpore ali pa tudi posojila proti vračilu. Letna potrebščina za te podpore in posojila znaša 2000 gl. Od l. 1898. dalje se izplačuje iz deželnih sredstev še podpora za kmetijsko kemijsko preizkušališče v Ljubljani v letnem znesku 1000 gl. Od vseh stroškov za deželno kulturo pa so najstarejši stalni izdatki premije, ki jih izplačuje dežela po zakonitih predpisih za uničevanje nekaterih škodljivih živali (medvedov, volkov in do l. 1900. tudi vider). Te premije znašajo na leto povprečno po 200 gl.

Skupni stroški za deželno kulturo so znašali: v letih 1860. do 1870. do 1000 gl., v 1875. l. 1445 gl., v 1880. l. 3145 gl., v 1885. l. 8861 gl. 62 kr., v 1890. l. 38.108 gl. 27 kr., v 1895. l. 82.733 gl. 45¹/₂ kr., v 1898. l. 104.499 gl. 71 kr. V teh vsotah pa niso vpošteti stroški, ki se izplačujejo iz posebnega, že prej opisanega deželnokulturnega zaklada in iz zaklada za kmetijsko šolo na Grmu.

(Dalje prih.)

Kapital in obresti.

Narodnogospodarska študija.

Spisal **Vekoslav Kukovec.**

(Dalje.)

Preiti nam je k obrestni teoriji, katera je med narodnimi gospodarji dolgo časa uživala največje simpatije, k abstinenčni ali vzdržnostni obrestni teoriji. Nje ustvaritelja sta Anglež Senior in Nemeč Nebenius. Prvi izmed njiju, Senior, prav pravilno razločuje dva prvotna činitelja produkcije, naravo in delo. Toda tema življema se mora po Seniorjevem mnenju še neizogibno pridružiti tretji živelj, vzdržnost, to je, kapitalist se mora vzdržati neproduktivne porabe svojih sredstev ali se pa mora odločiti namesto za neposredne produkcijske uspehe za dolgotrajno kapitalistno produkcijo po ovinkih. Ta kapitalistova vzdržnost je

pa ona velika žrtev, ki zasluži nagrado, in kot taka je vzrok obresti. Priznati treba, da v tej Seniorjevi teoriji tiči prav mnogo zdravega jedra; saj smo n. pr. v splošni razpravi o tvorbi kapitala tudi mi trdili, da je vzdržnost, ali drugače, varčnost za rast kapitala velikanske važnosti. Ker se je ta teorija na prvi hip dozdevala popolnoma naravna in vsakomur razumljiva, je dosegla velikansko popularnost, zlasti tudi, ker je zagovornikom obresti neizmerno dobro došla v dobi silovitih napadov, s katerimi so socialisti pobijali obresti. Vroče so to abstinenčno ali vzdržnostno teorijo zagovarjali med drugimi John Stuart Mill, Francoz Bastiat, ki je samostojno razvil Seniorjevi podobno vzdržnostno teorijo, in med Nemci Roscher. Toda pokazalo se je, da so tudi te obrestne teorije pomanjkljive, in vsled tega tudi abstinenčne teorije niso mogle obstati nasproti strogi sarkastni kritiki socialistov. Prav po pravici je trdil Lassale, da med velikostjo žrtve, imenovane vzdržnost, in med velikostjo nagrade, imenovane obresti, ni nikakršnega pravega razmerja. Kolik razloček je med žrtvo vzdržnosti ubogega delavca, ki ob največjem samozatajevanju prihrani ob svojem zaslužku 1 krono, in na drugi strani med milijonarjem, ki brez truda sprejema na dan tisočake obresti kot nagrado za svojo — vzdržnost!

Zopet se nam je pečati z obrestnimi teorijami, katerih razločujemo tri variante, namreč z obrestnimi teorijami, katere lahko kratkoma imenujemo teorije dela. Prva skupina teh teorij dela je doma na Angleškem in njen glavni zastopnik je James Mill, druga se je rodila na Francoskem in reprezentuje jo zlasti Courcelle-Seneuil, tretjo skupino so pa ustvarili nemški katedrski socialisti, zlasti Schäffle in Wagner. Vsi ti učenjaki se strinjajo v tem, da v zmislu Smithovcev in Ricardovcev iščejo izvira vseh dohodkov in dosledno torej tudi obresti v delu — nota bene — v tem primeru ne v delu delavcev, ampak v delu — kapitalistov, glede podrobnejšega izvajanja pa, kako delo je smatrati za vzrok obresti, se navedene tri skupine obrestnih teoretikov med seboj precej razlikujejo. James Mill sklepa tako-le: Za izgotovitev kakega stroja ali orodja (torej kapitala!) treba toliko in toliko dela. Dobiček, katerega ima kapitalist ob uporabljanju tega kapitala — torej obresti — je pa nagrada za izgotovitev kapitala. Toda kdo naj to veruje? Ako kdo kako orodje, recimo sekuro, izdelava v desetih dneh, ali je tedaj ves natuspeh — obresti —, katerega provzročila raba te sekire v teku dvajsetih let, le nagrada za izdelavo sekire!

Niti v zmislu Courcelle-Seneuilevega kapitalistovskega dela obrestna teorija o delu ni sposobna razjasniti izvira obresti. Ta mož razločuje namreč zraven navadnega dela z mišicami še nadalje delo varčevanja. Kapitalist po njegovem mnenju kot varčen gospodar skrbi, da se imetki ne potrošijo takoj, ampak da se investirajo v plodonosni produkciji. Kot plačilo za to delo varčevanja dobiva pa kapitalist obresti. Na prvi hip je razvidna prisiljenost te razlage. Socialisti ne bi bili ravnali modro, ako bi te medle teorije ne

bili pošteno ožigosali v svoj prid. »Ubogi reveži ti naši kapitalisti!« so se norčevali socialisti, »kako težavno je pač vaše delo varčevanja! Kako velikansko delo opravljate, ko, sedeč na mehkih blazinah, režete in v blagajne shranjujete kupone raznih vrednostnih papirjev!«

A kaj pravi obrestna teorija katedrskih socialistov o delu? Ustvarja nov pojem dela, namreč mišljenje. Kapitalisti baje morajo trezno premisliti, kako naj uporabljajo svoj kapital. Kajti če bi tega ne storili, bi kapital ne prinašal naduspeha. Za to včasih celo prav težavno delo mišljenja dobivajo pa kapitalisti kot nagrado obresti. Toda očitno je, da niti ta skupina teoretikov nikakor ni mogla povoljno raztolmačiti obrestnega pojava. Saj mislilci v mnogih slučajih ni kapitalist, ampak plačan vodja podjetja, in vendar obresti sprejema ne vodja podjetja, ampak kapitalist.

Konec koncev je torej, da je obrestne teorije o delu, kakor angleško in francosko tako nemško smer, smatrati za ponesrečene.

Kakšno obrestno teorijo so pa ustvarili socialisti, dandanašnji ljuti sovražniki obresti? Ali se je njim posrečilo definitivno razrešiti gordijski voz, katerega dosedaj naštetih teoretiki niso mogli povoljno razvozlati? — Ozrmo se kolikor mogoče na kratko na socializmovsko obrestno teorijo o izsesavanju delavcev, na teorijo, ki je temelj mogočnemu socialistovskemu reformatorskemu toku. Glavna misel teorije o izsesavanju je naslednja: Vsi imetki, ki imajo kakršnokoli gospodarsko vrednost, so izključno pridelek dela delavcev. Delavci, ki so ves pridelek sami ustvarili, ne dobe pa, kakor bi bilo naravno, celega svojega pridelka. Ker imajo vsled krivičnega družabnega reda kapitalisti lastninsko pravico do pripomočkov produkcije, oplenijo ali oropajo delavce za večji ali manjši del njih pridelka. V mezdni pogodbi prisilijo kapitalisti stradajočega delavca, da jim svojo delavno silo proda le za neznamen del tega, kar on sam pridelal, ostali del pridelka delavcev vtaknejo pa po krivici in brez vsake zasluge kapitalisti v svojo nenasitno malho. Obresti, katere kapitalisti na ta način jemljejo, so torej del pridelka tujega dela, pridobljen po krivičnem izsesavanju stiskanega delavca.

Že v začetku našega stoletja so začeli posamezni pisatelji izkoriščati Smithove in Ricardove trditve, da je delo edini vir vseh dohodkov, v današnjem socialistovskem zmislu. Še prav neodločno je to storil Sismondi. Veliko pogumneje mu je sledil Proudhon, čigar izvajanja se neprenehoma sučejo okrog vprašanja: »Qu'est ce que la propriété?« in odločnega odgovora: »La propriété, c'est une vole!« — »Kaj je lastnina?« — »Lastnina je tatvina!« — Z veliko prepričevalnostjo je zagovarjal isto smer simpatični nemški socialist Rodbertus, idealen mož s čistimi nameni. Velikanski uspeh je dosegel s svojim ostrim kritičkim peresom in s svojo redko zgovornostjo v populariziranju socialistovskih idej Lassale, ki pa kot teoretik za rešitev obrestnega problema nima trohice zasluge. Vrhunec tega, kar je storil socializem glede rešitve

obrestnega vprašanja, je pa izrazil Marx v svojem slovitom delu »Kapital«. Kot eklektiki zagovarjajo obrestno teorijo o izsesavanju delavcev posebno bistroumno še dandanes tudi katedrski socialisti.

Poglavitna napaka, ki sploh izključuje v raziskavanju o obrestnem problemu vsakršen pozitiven uspeh, je pri socialistih vseh vrst pač ta, da svojo obrestno teorijo izvajajo iz popolnoma krive vrednostne teorije, da je delo edino merilo vrednosti imetkov. Tisočeri vzgledi iz vsakdanjega življenja dokazujejo napačnost takšnih nazorov. Če na primer lastnik položi sod mošta, katerega so mu pridelali delavci, v klet, tedaj bode isti sod vina imel čez deset let kot stara kapljica morebiti dvakrat ali trikrat toliko vrednost nego tedaj, ko so ga delavci kot mošt položili v klet. Ako lastnik ne razdeli te nadvrednosti med pridelovalce mošta, ampak jo sam shrani, ali s tem delavce izsesava? Ali pa, če delavec v nekaj urah vsadi nekoliko mladih hrastov, ki dosežejo čez sto let morebiti več tisoč kron. Ker po mnenju socialistov gre delavcu kot plačilo popolna vrednost končnega pridelka, ali je delavec, ki je hraste vsadil, izsesan, ako mu lastnik zemljišča za delo plača le nekaj kron mesto več tisoč kron, katere sprejme čez sto let za tiste hraste? Reklo se mi bo, da sta navedena primera hudomušno izbrana in da so v resnici enaki primeri le izjeme. Toda ta dva primera jasno kažeta napako socialistov tudi glede vseh drugih. V pozitivnem delu razprave pokažem, da tiči napaka pri socialistovskih teoretikih baš v tem, da pripisujejo delavčevemu delu tisto vrednost, katero ob današnji silno razviti delitvi dela pridelek doseže šele po dovršenem celem produkcijskem procesu, že v mnogo prejšnji dobi.

Vprašanja, kako so ob današnjih razmerah obresti možne, socialistovski teoretiki nikakor niso mogli rešiti. Da imajo toliko privržencev, tega niso dosegli vsled temeljitosti in izvrstnosti svojih teorij, ampak iz drugih vzrokov. Prvič so z veliko spretnostjo umeli pobijati poprejšnje nevzdržne obrestne teorije, drugič so pa govorili manj razumu nego srcu milijonov, ki so bili in so nezadovoljni z razmerami, za katerih vzrok so smatrali in smatrajo baš kapitalistno družabno produkcijo. (Dalje prih.)

Trgovska in obrtniška zbornica.

Trgovska in obrtniška zbornica je imela dne 25. julija t. l. pod predsedstvom svojega predsednika g. Josipa Lenarčiča redno sejo, katere so se udeležili zbor. svetniki gg.: Ivan Baumgartner, Franc Hren, Franc Kraigher, Ivan Kregar, Josip Medved, Karel Luckmann, Vinko Majdič, Ivan Mejač, Josip Petrič, Ciril Pirc, Viktor Rohmann, Filip Supančič, Viljem Tönnies, Feliks Urbanč, Josip Vidmar, Ivan Zamljen.

Predsednik je konstatiral sklepčnost, otvoril sejo in imenoval za verifikatorja zapisnika gg. Baumgartnerja in Majdiča. Nato je naznanil, da je trgovinski minister namesto dvornega svetnika pl. Rühlinga imenoval za vladnega zastopnika v zbornici vladnega svetnika Gustava Kulavicsa. Zbornica bode gospoda dvornega svetnika, ki je vedno z vso vnemo in požrtvovalnostjo podpiral težnje naše trgovine in obrti, ohranila v najboljšem spominu. Predsednik je potem predstavil zbornici novega vladnega zastopnika gosp. Gustava Kulavicsa, ki je v svojem slovenskem in nemškem nagovoru zagotavljal, da bode v okviru svojega poslovanja vedno in drage volje podpiral zbornična prizadevanja, in izrekel željo, da ga zbornični člani počaste s svojim zaupanjem. V imenu zbornice se je predsednik zahvalil za prijazne pozdravne besede.

Odobritvi zapisnika zadnje seje so sledila sledeča naznanila predsednika: Predsedstvo zbornice se je na prošnjo tvrdke K. B. M. v Tržiču obrnilo do trgovinskega in finančnega ministrstva s pozivom, naj intervenira v prilog avstrijskih komisijskih skladišč na Ogrskem, katera so v zadnjem času ogrska finančna oblastva docela neupravičeno in v očividnem nasprotju z obstoječimi pogodbami kruto obdačila. — Trgovinski minister je imenoval za nadomestnika v carinskem svetu zbor. svetnika Vinka Majdiča. — Na prošnjo cementne tvornice na Dovjem se je zbornica v dveh obširnih vlogah obrnila do železniškega ministrstva, naj skrbi za to, da se pri stavbi predorov nove železnice uporablja domači cement, ne pa češki cementni surogat. — Na prošnjo tvrdke V. M. v Kranju se je zbornica obrnila do poštnega ravnateljstva, naj odredi, da bode osebni vlak št. 1711, ki vozi na progi Trbiž-Ljubljana in prihaja v Ljubljano ob 11:16 m dopoldne, prevzemal tudi one pismene pošiljatve, ki niso bile od poštne uradov odpravljene, ampak prinesene neposredno na kolodvor, tako, kakor se godi pri vlakih s poštno ambulanco. Poštno ravnateljstvo je odgovorilo, da pripoznava korist, ki jo ima trgovstvo, ako more oddajati svojo korespondenco do odhoda vlaka, in da drage volje porabi priliko, da stopi v dogovor s c. kr. ravnateljstvom državne železnice v Beljaku glede naprave in oskrbovanje pisemskega nabiralnika na vlaku št. 1711. Zbor. svetnik g. Karel Luckmann je dejal, da jemlje odgovor ravnateljstva z zadoščenjem na znanje, in navajajoč koristi gladkega poštne prometa za trgovce in industrije, je izrekel željo, da predsedstvo izposluje pri poštne ravnateljstvu napravo pisemskih nabiralnikov pri vseh osebnih vlakih na gorenjski progi. Predsednik obljubi, da bode nasvet vpošteval. Zbor. svetnik g. Josip Petrič je predlagal, naj zbornica obenem naprosi poštno oblastvo, da se bodo na kolodvorih pisma res šele 5 minut pred odhodom vlakov pobirala, kajti sedaj se često pobirajo že 15 minut prej. Stranke so zategadelj prisiljene nositi pisma neposredno v nabiralnik na vlaku.

Zbor. tajnik dr. Viktor Murnik je predložil poslovno poročilo za čas od zadnje plenarne seje in nato

obširno poročal o sodelovanju zbornice ob obratnem štetju. Ob pripravah za obratno štetev je bilo zbornici izvršiti revizijo ob času ljudskega štetja l. 1900. z ozirom na sedanjo obratno štetev napravljenih evidenčnih pol in zaznamkov vsot iz razvidnic. Uspeh od zbornice izvršene revizije je bil naslednji: dočim so evidenčne pole izkazale 15.706 obratov, se je v zborničnem katastru konstatiralo 18.929 obratov, diferenca znaša torej 3223 obratov, katero je bilo v evidenčne pole, oziroma zaznamke vsot vstaviti. Dalje je poročal dr. Murnik o sklepu združenih odsekov, da je prepisati vse obratne pole in liste za delavce na domu. Zbornica je sklep naknadno odobrila.

Zbor. svetnik g. Viktor Rohrmann je poročal o prošnji občine Jesenice za dovolitev tedenskega semnja vsak torek, če pa bi bil ta dan praznik, pa naslednji dan. Na tedenskem semnju bi se smelo prodajati živila, surove prirodne pridelke, gospodarsko in poljedelsko orodje, domače kmetijske izdelke, predmete vsakdanjega potroška. Nastanjenim obrtnikom bi bilo dovoljeno prodajati svoje izdelke na štantih. Vsak prodajalec bi moral plačevati 10 vinarjev mestnine. Mesti Kranj in Radovljica ter občina Lesce so se odločno izjavili proti dovolitvi tedenskih semnjev. Poročevalec je v imenu združenih odsekov predlagal, naj zbornica priporoča prošnjo Jeseniške občine, ker hitro in krepko se razvijajoča občina potrebuje v preskrbo svojih naravnih potrebščin tedenskega semnja. Število prebivalcev se je mahoma pomnožilo in ondote kmetije s svojo skromno produkcijo ne morejo zadostiti potrebam povečanega konsuma. Jeseničani so navezani zategadelj, da kupujejo potrebna živila od branjevcev-prekupovalcev, ki prihajajo od časa do časa, ali pa se vozijo v bližnja gorenjska tržišča nakupovat potrebnega živeža. Taka preskrba pa zahteva mnogo stroškov in provzroča, da se zamudi mnogo časa. Obisk prekupovalcev je negotov, slučajen. Z dovolitvijo tedenskih semnjev bi sedaj visoke cene živil padle. Zbornica je z večino glasov sklenila, da je prošnjo priporočiti.

Zbor. svetnik g. Ivan Mejač je obširno poročal o reviziji zborničnih računov in zbornične blagajne ter o zborničnem računskem zaključku za l. 1901. Zbornica je poročila odobrila.

Zbor. tajnik dr. Viktor Murnik je poročal o prošnji občine Preserje za preložitvev semnja od 8. junija na dan 15. junija vsakega leta. Ker je osmi dan vsakega meseca v Ljubljani semenj, je jasno, da semenj v bližnjih Preserjih trpi. Prošnja Preserske občine je utemeljena in bi bilo umestno deželni vladi predlagati, da ji ugodí. Zbornica je soglasno sklenila, da je prošnjo priporočiti.

Zbor. svetnik g. Viktor Rohrmann je poročal o prošnji občine Škocijan za pomnožitvev letnih in živinskih semnjev od 4 na 7. Novi semnji naj bi se določili na 15. dan aprila, julija in oktobra meseca vsakega leta. Škocijan je jako pripraven kraj za semnje; semnji so jako dobro obiskani; v teku 25 let se je moralo semnjišče že dvakrat razširiti. Škocijan

leži v sredini jako razvite živinoreje, zlasti konjereja in svinjereja cveteta. Prošnja za pomnožitev semnjev se je videla odsekom utemeljena, bilo bi pa od podanih ugovorov sosednjih občin vpoštevati vsekakor ugovor Novega mesta, ker bi semenj, določen na 15. dan oktobra, kolidiral z Lukeževim semnjem v Novem mestu. V imenu združenih odsekov je poročevalec predlagal, naj zbornica sklene prošnjo občine Škocijan glede semnjev 15. aprila in 15. julija podpirati, glede semnja 15. oktobra pa ne. Sprejeto.

Zbor. konceptni adjunkt dr. Fran Windischer je poročal o načrtu izvršilne odredbe k zakonu z dne 25. februarja 1902. l., drž. zak. št. 49, o premembi in dopolnitvi obrtnega reda. Po določbah novega zakona, ki stopi v veljavo sredi septembra t. l., bodo smeli imetniki obrtov sami ali po svojih zastopnikih iskati naročil na svoje blago v svojem stajališču in izven njega le pri onih strankah, ki potrebujejo blaga ponujane vrste v svojem opravnem obratu. Iskati naročil pri zasebnikih je glede specerijskega, kolonialnega in materijalnega blaga tako v stajališču kakor izven njega kratkomalo prepovedano; glede druge vrste blaga je iskati naročil v stajališču samem dovoljeno, izven stajališča pa dopustno le na izrecen, pismen poziv, ki se mora glasiti na določeno blago. Trgovinski minister pa je upravičen v ozira vrednih primerih, zaslišavši trgovinske in obrtne zbornice in prizadete zadruge, dovoliti olajšave za posamezne okraje ali za določeno blago ali pa za poedine obrte, in sicer v tem zmyslu, da je dopustno iskati naročil pri zasebnikih izven stajališča dotičnega podjetja tudi brez izrecnega poziva. Poslužujoč se te pravice, je trgovinsko ministrstvo sestavilo seznam onih vrst blaga, za katere namerava dovoliti olajšave, in je pozvalo zbornico, da pove svoje mnenje. Zajedno je poslalo zbornici v izjavo in poročanje načrt izvršilne naredbe k zakonu z dne 25. febr. 1902, drž. zak. št. 49, ki ima potrebna določila glede legitimacij za trgovinske potnike. V seji združenih odsekov se je obširno razpravljalo o tem načrtu. Glede določb, ki govore o legitimacijah, so bili odseki mnenja, da odgovarjajo svojemu namenu in torej ni predlagati prememb. Glede seznama onih vrst blaga, za katere namerava ministrstvo dovoliti olajšave, pa so bili odseki mnenja, da ni umestno dajati olajšav za vse one vrste blaga, katere navaja seznam, marveč se je utesniti le na ono blago, katero je res mogoče razpečati le v neposredni dotiki s konsumentom. Sicer je vsa korist zakona iluzorna, kajti kar se je na eni strani hvalevredno izpremenilo, bi se tako na škodo nastanjenih trgovcev in obrtnikov ukazoma zopet uvedlo, in pričele bi se zopet stare tožbe. Poročevalec je v imenu združenih odsekov predlagal, da se zbornica glede vina, krme, umetnih gnojil, peči, pohištva, perila in platnenega blaga izreče zoper olajšave, pač pa priporoča olajšave za sledeče blago: za kmetijske stroje, razne strojne naprave, motorje, stavbne potrebščine, tehnične potreščine za kurjavo, razsvetljavo in vodovode, lesene vetrnice, plutne pločice, šivalne in pisalne stroje, ko-

lesa, cerkvene potrebščine, patentirano blago, umetne klosete in godala. Zbornica je odsekovim predlogom soglasno pritrdila.

Na poročilo zbor. tajnika g. dr. V. Murnika je zbornica soglasno sklenila, vstaviti v proračun za bodoče leto znesek 200 K kot zbornični prispevek v podporo kranjskih udeležnikov tečaja za izobrazbo učiteljev risanja, ki se ima vršiti prihodnje leto na c. kr. drž. obrtni šoli v Gradcu. V odbor obrtne nadaljevalne šole na Bledu je zbornica imenovala za svojega zastopnika g. Viljema Repeta, trgovca v Zagoricah (Bled).

Sledilo je poročilo zbor. tajnika dr. V. Murnika o prošnji za podelitev koncesije za pokopavanje mrličev. Zbornica je sklenila, da prošnje ni priporočati, ker že obstoječa podjetja docela zadoščajo ljubljanskim krajevnim potrebam.

Za svojega zastopnika v centralno komisijo za zadeve obrtnega pouka je zbornica izvolila svojega predsednika g. Josipa Lenarčiča.

Poročilo o vlogi nekaterih trgovcev in obrtnikov Selške doline se je odložilo, ker poročevalcu še niso došli vsi potrebni podatki.

Vsled nujnega predloga zbor. svetnika g. Ivana Baumgartneja je zbornica po kratki debati, katere sta se udeležila zbor. svetnika gg. Filip Supančič in Josip Petrič, votirala vsoto 100 kron kot prispevek za izdajo knjige »Tarifweiser«, katero izda nadrevident Edvard Hössig na Dunaju.

Zbor. svetnik g. Ivan Baumgartner je stavil nujni predlog, da zbornica zaprosi trgovinsko ministrstvo, naj skoro pritegne vse postaje gorenjske železnice v telefonsko omrežje. Sprejeto.

Zbor. svetnik g. Viljem Tönnies je nujno predlagal, da se zbornica obrne do finančnega ravnateljstva s prošnjo, naj opusti nameravano premestitev glavnega davčnega urada za oddelek mesto Ljubljano v poslopje porotnega sodišča na Žabjaku in naj si za ta urad zagotovi prostore, kjer je nastanjeno okrajno glavarstvo.

Zbor. svetnik g. Ivan Kregar je svoj nujni predlog glede nedostatkov pri poštni upravi umaknil.

Nato se je seja ob $\frac{1}{2}$ 8 zvečer zaključila.

Društvene vesti.

Slovensko trgovsko društvo Merkur prosi častite gospode vnanje člane in naročnike, ki še niso vposlali članarine, oziroma naročnine, naj to čimpreje store ter prihranijo stem društvu nepotrebne stroške za razpošiljatev računov.

Slovensko trgovsko društvo „Merkur“ namerava prirediti dne 5. oktobra t. l. v »Narodnem domu« veliko veselico s petjem, srečolovom itd. Društvo goji že nad 6 mesecev petje in je obisk pevskih vaj zelo povoljen. Ker pa se postavijo na spored samo take pevske točke, pri katerih mora biti močen zbor, in ker je veliko število naših članov, ki so na glasu kot izborni pevci, prosimo vse gospode, ki se dosedaj še niso udeleževali pevskih vaj, da prično k njim redno zahajati, kajti le na ta način nam je zaželjeni uspeh zagotovljen. Pevske vaje so vsak torek in petek v društvenih prostorih v »Narodnem domu« od 9.—10. zvečer.

Odbor „Slovenskega trgovskega društva Merkurja“ je sklenil, da ustreže željam svojih članov, prirediti s 1. septembrom t. l. poučen trgovski tečaj za društvene člane. V to svrhu

je društvo pridobilo gospoda A. Žnideršiča, knjigovodjo v Ljubljani, ki ima višjo trgovsko izobrazbo in je rade volje pripravljen poučevati naše člane. Pouk bo obsegal enostavno knjigovodstvo, menično pravo, trgovsko korespondenco in trgovsko računstvo. Tečaj bo trajal 6—8 mesecev; pouk bo dvakrat na teden, vsakokrat od 9.—10^{1/2} ure zvečer. Gospode, ki se hočejo udeležiti tečaja, prosi odbor, da mu to čimprej prijavijo. Ker je uspeha pričakovati le tedaj, če bodo udeleženci vztrajali do konca, in bi bilo škoda truda, ko bi se vsled nedostajanja resne volje moralo prenehati sredi tečaja ali še prej, se bo tečaj vršil le, če se zadostno število gospodov s pismeno izjavo zaveže, da bodo redno in točno do konca obiskovali tečaj.

Dalje se je odbor odločil izdati slovensko »Enostavno knjigovodstvo«. Če knjiga dobi zadostno število kupcev, izda odbor tudi slovensko »Dvostavno knjigovodstvo«.

Društveno delovanje provzroča obilo stroškov. Upati je, da bo za gornji spis obilo zanimanja in mnogo naročnikov; Slovenci takega spisa sedaj nimamo. Svoje člane pa prosi društvo, da v svojem krogu z vso vnemo delujejo v pridobitev čim več novih članov. Le ob obilnem članstvu bo moči doseči lepe namene, ki si jih je stavilo društvo.

Raznoterosti.

Pogoji za pošiljanje zavojev na Rusko. C. kr. trgovsko ministrstvo poroča trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da se v zadnjem času množe primeri, da zavračajo ruski mejni izmenjevalni uradi zavojne, ker niso zadosti zaviti ali ker ni izjava o vsebini carinske izjave sestavljena v redu. Zategadelj se opozarja, da se morajo zavoji v Rusijo pošiljati praviloma v trdnih lesenih zabojih, v platnu, v povoščenem platnu ali v usnju. Zavojne, ovite s trdim ali močnim papirjem, je le tedaj dovoljeno poslati, če njih teža ne presega 2 kg in če so naslovljeni na železniške postaje ali kraje v bližini železniških postaj. Zavoji morajo zaradi varnosti vsebine biti zapečateni z zadostnim številom pečatov iz trdega voska ali iz svinca. Vsebinska carinska izjava mora obsegati surovo težo pošiljatev in čisto težo posamezne vrste blaga ter skupno vrednost vsebine in vrednost vsakega posameznega predmeta v denarni vrednosti oddajne dežele in v ruski vrednosti (1 rubelj = 2 K 54 h). C. kr. poštni uradi morajo strogo gledati na te predpise in zavrniti vsako pošiljatev, ki ne ustreza docela predpisanim pogojem.

*

Varstvo znamk na Španskem. Trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani se je naznanilo, da je bil dne 18. maja 1902. l. razglašen novi španski zakon z dne 16. maja 1902. l. o obrtni lasti. Za tozemske obrtne kroge so važne zlasti določbe členov 154.—158. tega zakona, zadevajoče varstvo znamk. Dosedaj je veljala pravica do znamk za blago časovno neomejeno, odslej pa se bo podeljevala samo za dobo 20 let. Znamke, katere obstoje že več nego 20 let, se morajo v teku 6 mesecev po razglasitvi postave, t. j. do 18. novembra 1902. l., vse druge znamke pa pred pretekom 20. leta svojega obstanka obnoviti. Po točki 154. smejo oni, ki že uporabljajo kako znamko, v teku 6 mesecev po razglasitvi postave prositi za registriranje znamke.

*

Kr. belgijska vlada je z odlokom z dne 29. avgusta 1901. l. odredila, da je **uvažanje perutnine v Belgijo** omejeno na gotove postaje in da je odvisno od donosa izvornega certifikata. Po tej odredbi sme nadalje poljedelski minister odrediti za perutnino, ki se ima vpeljati, poljubno karanteno na stroške transporterja, v nujnih primerih pa tudi zabraniti uvoz in prevoz. Uvažati se sme samo ob dnevih, določenih po poljedelskem ministrstvu, in po ogledu pregledovalnega živinozdravnika. Ako se pri teh ogledih pojavi difterija, perutninska smrkavost ali perutninska kolera, je uvoz dotičnega transporta prepovedati, ako ne pokolje uvaževalec perutnine takoj. Za bolno spoznano perutnino je s karbolom politi in pod policijskim nadzorstvom sežgati, kletke pa razkužiti. Ako uvaževalec ne izvrši teh določb v teku 24 ur, stori to pristojna občina. Ako kaka stranka ugovarja izdani diagnozi ali potrebi kake ureditve, pregleda na stroške uvaževalca drugi živinozdravnik perutnino. Če sta dva živinozdravnika različnega mnenja, ima pregledovalni živinozdravnik poklicati veterinarnega nadzornika; njegova izjava je odločilna. Teh odredb ni uporabljati na tranzitni promet brez prekladanja. Ta odredba je stopila z dnem 14. septembra 1901. l. v veljavo. Po dodatnih določbah z dne 15. decembra 1901. l. je uvažanje perutnine dovoljeno čez vse one carinske postaje, čez katere se smejo kopitarji, živina za molžo in klanje, ovce, koze in meso uvažati. Stroški za živinozdravniški ogled znašajo 2 cent. od komada in za uvoz s poprejšnjim naznanilom do 10 frankov.

Adut.

Moja Malča je bila — po mojem trdnem uverjenju — neizrečeno srečna, odkar je dobila mene za moža. Pa ni trajalo dolgo, in njena sreča se njej ni zdela več tako popolna kakor meni. O novih klobučkih in modnih capicah niti ne maram govoriti. Najhuje jo je imelo, kadar je videla kje kakšnega — psa!

»Psička morava imeti, Markec,« me je dregala. »Le zakaj nimava nobenega, to bi rada vedela!«

»To je res huda uganka, ki je midva oba menda ne bodeva mogla rešiti, akotudi —«

Prazna zafrkavka!« mi je prestrigla živahna ženica besedo. »Zakaj ne kupiš psička? Kakor bi bilo to res Bog ve kaj!«

»Ali ljubica moja, resnično ti povem, da nisem imel doslej prav nikakršnega opravka s pasjo živino. Pa me utegne kdo opehariti in mi prodati kakšnega garjavca ali kakšnega bolhača, ki se venomer čoha in praska in stresa svoje kebre po vseh kotih in krajih. Rajši nič, zlata Malčica!«

»Ga kupim pa sama!« je dejala odločno in odšumela v drugo sobo. Vrata je krepko zaloputnila za sabo. Takoj se mi je zdela, da sem jo malo razdražil. In nisem se motil! Nekaj dni je trdovratno držala »mulo«, lepše povedano »mulico«. (Moja Malča ima namreč tako predražestna in tako nežna usteca kakor vse Slovenke skoro brez izjeme.) Živel je tiste dni prav svetopisemsko, in kar ni mi bilo mogoče, da bi izvabil iz nje kaj več nego »da« in »ne«. To me je peklo. Njo pa bržkone tudi. (Moja Malča ima namreč tako gladko namazan in pa tako gibek jeziček kakor vse Slovenka skoro počrez.)

In res!

Moja Malča je zmeraj mož-beseda, zlasti pa, kadar sva si kaj navzkriž. Kupila je psa, kupila ga je, jaz pa sem ga plačal. Dvajset goldinarjev sem moral odriniti zanj. Srce mi je krvavelo, ko sem jemal slovo od dveh prisrčno ljubljenih desetakov, ki sem ju bil že toliko časa zvesto nosil v levem žepu suknje. Gorenjski kmetič, obenem divji lovec, ju je enakodušno shranil v svojo oguljeno in omaščeno denarnico.

Zdaj sem bil pa tudi po pravici radoveden, kakšen je ta pes, ki sem ga pravkar pridobil Malči v veselje in zakonskemu miru na korist.

Poln idealnih upov sem zaprl zvečer svojo prodajalnico in se vračal domov. »Malča«, sem si mislil, »ima nedvomno izboren okus. To je najlepše dokazala s tem, da je tako hitro spoznala mojo izredno vrednost in mi darovala roko in srce. Potemtakem moram veselo pričakovati, da je tudi kupljena živalca nekaj posebnega med svojimi vrstniki, prav tako kakor jaz med moškimi. Prejkone se odlikuje najin kuža z nenavadnimi krepostmi, zlasti s čuvovitostjo in pasjo zvestobo.«

Te prijetne misli so me razvedrile in razveselile, tako da sem začel žvižgati neko posebno okroglo. Ves vesel sem stopil v prvo sobo svojega stanovanja. Pa toliko, da nisem padel že pri vratih vznak.

Na divanu je ležal moj popolnoma novi površnik. Dvaintrideset goldinarjev mi ga je bil računil krojač. Na tem finem, elegantnem oblačilu pa je sedela — pasja mrha. Tedaj me je zgrabila upravičena jeza. Ne vem več natanko, kako so se mi porajali občutki lepo zaporedoma. Samo toliko se spominjam, da mi je poleg drugega smuknilo na misel tudi tole: »To ne more biti najin pes, ampak kvečjemu kakšen njegov neolikan brat. Zapodimo ga!«

Odrpl sem vrata na stežaj. Pes na moji vrhni suknji je bistro opazal vsako mojo kretnjo. Precej je spoznal moje neprijazne namene in se vzdignil na noge.

Moj sovražnik je bil srednje velikosti, dolgočasno sivkast. Njegov pogled je izražal volčjo požrešnost in lisičjo potuhnjenost. Zastonj sem se trudil, da bi našel na tej neprikupljivi pošasti kaj krepostnega in lepega. Hinavsko glavo je držal nekoliko upognjeno na desno in me gledal od strani. Skozi komaj odprti gobec je prihajalo preteče renčanje.

»Čakaj, mrcinal!« sem si dejal. »Jaz ti že pokažem, valjati se po moji dragi obleki.«

S sabo sem nosil zavezano vrečico drobiža, katerega sem zvečer prešteval običajno doma. To vrečko sem zagnal proti psu. Toda ravno v pravem trenutku mi je zdrknila iz roke, in zadel nisem nemarnega pseta, ampak peč. Ob tej se je vrvica odvozlala, in na vse strani so se trkljali krajcarji in dvojače. Pes pa je zacvilil, zalajal, se zapodil v mene in mi pomeril hlače na levi nogi od kolena do otepka. Ko je to opravil, se je vrnil na svoje prejšnje prebivališče in mi kazal zobe.

Tedaj je prihitela iz sosednje sobe moja preljuba Malča. Visoko vzravnan, z žarnimi očmi kakor maščevalni angel je obstala pri vratih. Lahna rdečica ji je gorela na licih. Pa se mi res ni zdela napačna! Najrajši bi jo bil prosil skromnega poljubčka. Toda razmere so se mi dozdevale prekočljive za tako podjetje. Ukrotil sem svoje želje in ji rekel najprijazneje »dober večer«.

»Kaj si mu naredil, da je cvilil in lajal?« me je vprašala s temnim obrazom.

»Prav nič, moj srček!«

»Srček prihrani le sebi,« se je otresala nad mano. »Denar si vanj zagnal! Misliš, da sem tako neumna in da nič ne vidim in ne slišim?«

»Renčal je nad mano!« sem se opravičeval. »Pa na mojem površniku je sedel! Še zdaj tiči na njem, vidiš. Pa še hlače mi je razparal, hlače! Koga bi ne razljutilo kaj takega? Priznavam, da sem se izpozabil in zadegal vrečo vanj. Pa saj bi ga tako ne bil zadel nikdar, četudi bi jo lučal devet let vanj! Lahko rečem, da svoje žive dni nisem pogodil nikakršnega cilja, niti s kamenom, niti s puško, niti na kegljišču. Same nage planke sem delal, odkar hlače nosim. Lahko rečem, da se nič ne lažem, ko to trdim. Seveda, če mi pa le ne verjameš, ti pa privedem par veljavnih prič.«

»Pa si ga le prestrašil!« se je pritožila Malča.

»To ni bilo drugače mogoče,« sem se zagovarjal, dočim sva še vedno stala vsak ob svojih vratih. »Nameraval pa nisem drugega nego to, da bi pregnal psa s svojega ogrinjača doli. Kuža ima gotovo polno mrčesov, ki se utegnejo preseliti v mojo obleko. In nocoj moram k društveni seji.«

»Kakšni naj bi bili tisti mrčesi?« me je ustavila srdito.

»No . . . bolhe in drugi taki mrčesi! Morebiti ima celo lazice ali kakšno podobno mrgolazen. Kaj jaz vem, zakaj se psi tako pogostoma praskajo?«

»Naš Adut nima na sebi nobenih nepotrebnih živalc, ki se v boljših hišah sploh ne imenujejo,« me je poučila Malča. »Vrhutega ga je kuharica okopala pod mojim nadzorstvom. Adut je čistejši od marsikaterega človeka!«

»To me prav tako veseli, kakor mi je žal, da sem snažnega kužka obrekoval. Torej Adut mu je ime. Hm, hm!«

Hotel sem še nekaj dodati. Ker sem si pa mislil, da me Malča ne bo poslušala, sem pa rajši nehal in poklical deklo, da mi je pomagala pobirati streseni drobiž.

Malča pa je stopila k Adutu in ga božala.

»Saj je pridkan, da, moj Adut, moj revček,« ga je nagovarjala. »Dober kužek, pridkan kužek. No, pokaži, kako spi pijanec? — Kako spi pijanec?«

Pes jo je res ubogal, skočil na stol, sedel, položil sprednji nogi na mizo in položil glavo nanju. Priznati sem moral, da Adut ni brez talenta!

»Kako govori pes?« je nadaljevala Malča predstavo, in Adut je glasno zalajal. Več pa ni znal.

»Adut je še mlad,« je dejala Malča. »Polagoma se nauči že še kaj več! Treba ga je vzgajati, pa le z lepo! Adut je pravi biser! Toliko da ne govori! Prav lahko bi ga navadil marsičesa. Pa ti ni drugega mar nego bandati s tistim Čivkom.«

Po večerji naju je obiskal moj Čivko. Malča je kmalu odšla v drugo nadstropje gori k prijateljici. Aduta je pustila doma.

»Kako ti je všeč moj Adut?« sem vprašal Čivka pri kupici vina.

»Odkritosrčno povedano,« je odgovoril, »takole ti bom rekel, preljubi moj Krompirček, da tako grdega cucka še nisem videl svoj živi dan ne!«

Ta obsodba mojega drago plačanega psa se mi je zdela vendarle nekoliko pretirana. Precej sem se namenil Aduta zagovarjati po svojih skromnih močeh.

»Ljubi Čivko!« sem začel in mu ponudil cigar, »ti sodiš nekoliko preostro! Adut ni da bi rekel najlepši pes v naši domovini, ampak tako oduren pa spet ni. Vse, kar je prav. Njegova zunanost res ni tako zapeljiva, da bi te omamila na prvi pogled. Toda verjemi mi, da zakriva njegova grda dlaka nenavadno nadarjeno notranjost. To je kakor pri ljudeh. Meni vsaj je Adut ljubši nego marsikateri gosposki pinč.« Pogledal sem Čivka. Ta je sedel mirno, pil in kadil.

»Le čakaj«, sem nadaljeval že nekoliko pogumneje. »Da ne boš rekel, da samo klepetam in hvalim slabo robo, ti pa pokažem, kaj zna naš Adut! Adut! Adut, no, Adut! Ta, ta!«

Adut se ni ganil. Premišljeval je pod divanom morda kakšne nove hudobije.

»Adut!« sem zaklical glasneje, nekako vojaško, odločno.

Adut je zarezal v svojem skrivališču.

»Ljubi moj Krompirček«, je pripomnil Čivko, »tvoj neumni pes ne pozna nobene discipline. To je žalostno! Res, jako žalostno!«

Te njegove besede mi niso bile všeč. Izvabil sem psa s kosom salame izpod zofe in mu velel:

»Adut! Kako spi pijanec? No, Adut!«

Adut pa me je samo hinavsko pogledal, se obliznil in se hotel okreniti. Pomolil sem mu drugih koščkov in ponavljal: »Pokaži, pokaži, kako spi pijanec?«

Pes pa se je mirno obrnil in zlezal pod mizo.

»No, to je dobro naredil«, je dejal Čivko. »Zdaj vidim, da ima dobrega učitelja!«

To me je razkačilo. Spodil sem Aduta izpod mize, zagrabil prazen svečnik na mizi in ga treščil proti psu. Zadel sem seveda le najin liter, ki se je razbil v kosce in izpustil tri četrti vina na preprogo.

»Veš kaj«, mi je namignil Čivko. »Tale pes potrebuje drugačnega krotilca, nego si ti.«

Mene je bilo nekoliko sram. Mislim sem na Malčo, na raztrgano hlačnico in na razbiti liter.

»Najbolje je, če se ga iznebiš, tega Aduta,« mi je svetoval prijatelj.

»O — strašno rad!« sem vzkliknil. »Samo Malča, Malča!«

»Jaz bom molčal kakor plačan grob,« mi je obljubil Čivko. »Tudi bom govoril s tistim kmetom, morebiti ga vzame nazaj. Drugemu tega vruga nikomur ne moreš natvesti. Zdaj pa pojdiva!«

Čivko je srečno opravil svojo stvar. Njemu sem dal pet goldinarjev, lokavemu Gorenjcu pa deset, ker zlomek drugače nikakor ni maral beštije nazaj. Pri-povedoval mi je o takih zločinih Adutovih, da sem hvalil Boga, ker sem se ga rešil tako kmalu.

Moja jezična Malča ni izpregovorila tri tedne nobene besedice z mano; tri tedne sem imel počitnice.

Nazlic navidezni izgubi sem torej napravil dobro kupčijo.

Rado Murnik.

Izpremembe v trgovinskih in združnih registrih na Kranjskem.

Pri c. kr. deželnem kot trgovinskem sodišču v Ljubljani so se izvršile naslednje izpremembe:

A. V trgovinskem registru:

1. Pri tvrdki: »K. k. priv. Baumwoll-Spinnerei und Weberei zu Laibach — I. R. priv. Filatura e Tessitura di Lubiana«: §§ 7. in 29. pravil te akcijske družbe sta se vsled sklepa občnega zbora z dne 13. aprila 1901, ki ga je odobrilo c. kr. primorsko namestništvo v Trstu dne 17. aprila 1902, št. 9300/I., izpremenila, odnosno po izločitvi § 36. ostali §§ na novo numerirali; po izpremenjenih pravilih se je določil obstoj družbe na nedoločen čas. — Ljubljana, dne 8. julija 1902.

2. Vpis tvrdke: »August Auer's Nachfolger J. Korenčan — Avgust Auerjev naslednik I. Korenčan. Nürnberger und Kurzwarengeschäft. — Trgovina z norimberškim in galanterijskim blagom.« Imetnik je Ivan Korenčan, trgovec v Ljubljani. — Ljubljana, dne 18. julija 1902.

3. Izbris tvrdke: »August Auer Nürnberger und Kurzwarengeschäft«, vsled prodaje. — Ljubljana, dne 18. julija 1902.

B. V združnem registru se je

a) vpisalo:

Registrierte Sagorer-Brückengenossenschaft mit beschränkter Haftung. — Ljubljana, dne 21. julija 1902.

b) izbrisalo:

Vodovodno društvo v Škofji Loki, reg. zadruga z neomejeno zavezo, vsled rzsodbe c. kr. najvišjega sodnega dvora z dne 16. julija 1902, št. 10.078. — Ljubljana, dne 30. julija 1902.

Tržno poročilo in tržne cene.

Žetev je končana in žito spravljeno. Letina je preko pričakovanja dobra kakor kvalitativno tako kvantitativno. Dočim je tehtala pšenica lanske letine povprečno 76/77 kg, je letos zrnje mnogo lepše zraslo, je polno in težko ter se bo dobila pšenica 84/85 kg težka, povprečno pa 78/79 kg. Dobro letino pa ima poleg Ogrske tudi ostala Evropa — tako dobro, da že nekaj let ne take. Tudi Amerika ni mnogo zaostala za svojo lansko prav dobro letino.

Cene so zato do zadnjega časa vzdržno padale ter smo imeli v začetku avgusta izredno nizke. Še večje padanje je preprečila stara pšenica, ki je ni bilo ravno nič več dobiti, ko se je pričela nova kampanja. Zadnje dni pa se je tendenca hipoma prevrgla, čemur se je trgovski svet čudil glede na ogromno žetev. No, vzrok višjim cenam je nujno vsestransko povpraševanje po novi pšenici. Mlini so staro blago do pričetka nove kampanje docela porabili in potrebujejo, ako naj produkcije ne prekinejo, nujno novega blaga. Odtod krčevito nakupovanje vsega, kar pride na trg. In najsi bodo dovozi še tako veliki, vendar ne morejo še večjemu konsumu popolnoma zadostiti. Ko pa se to ublaži, pričakovati je zopet nižjih cen.

Stara koroza, ki se je nepričakovano pocenila, je pričela v zadnjem času vendarle lesti proti kurzu, katerega so ji že lani določili za sedanji čas. Dosegla ga še ni in ga najbrže tudi ne bo, toda vsaj ne bo one velikanske razlike, ki smo je pričakovali ob doslednem padanju zadnjih par mesecev. Velikanske zaloge v Budim-Pešti so se namreč vendar izdatno skrčile in se bodo do nove kampanje manjšale sedaj v razmerju, ki prodajalcev ne bo navdajal s strahom, dasi obeta letina biti povoljna.

Stari oves je jako priljubljen, kupčija jako živahna — zato pa se je že močno podražil. Na njegovo ceno pa že malo vpliva novi oves, kajti starega je le še malo in je radi večje konsistence vedno dokaj dražji od novega.

Moka se je sicer že precej pocenila, ni pa še v soglasju z žitnimi cenami, na kar vpliva boljši konsum. Otrubi so se tudi pocenili, ne toliko za promptno kupčijo, pač pa za termine.

Pogajanja med ogrskimi mlini radi kontingentiranja prometa so se razdrla; tudi ne velja več obveza, da ne sme nobeden mlin nad 2 meseca naprej prodajati. Ker so današnje žitne cene že tako nizke, da omogočajo izvoz pšenice v Švico in spodnjo Nemčijo (momentano se vsled velike domače potrebe danes ravno še ne izvažajo — pričakovati pa imamo to v kratkem), se je tudi nadejati, da se bo izvažala fina moka posebno na Angleško. Ako pa bodo ogrski mlini imeli obilo posla, imeli bomo nizke cene za srednje in črne moke.

Žitne cene na Dunaju za 50 kil.

Pšenica 76 kil za prompt	K 7.50
» » » » jesen	» 6.92
» » » » spomlad	» 7.25
rž za spomlad	» 6.41
» » jesen	» 6.12
koruza za	» —
» » avgust	» 5.35
» » september-oktober	» 5.38
oves za	» —
» » jesen	» 5.64

Žitne cene v Budim-Pešti za 50 kil.

Pšenica 76 kil za prompt	K 7.10
» » » » oktober 1903	» 6.60
» » » » april 1903	» 6.92
rž za prompt	» 6.05
» » oktober	» 5.79
» » april	» 6.07
koruza za avgust	» 4.95
» » september	» 5.05
» » maj 1903	» 5.06
oves za prompt	» 5.65
» » oktober	» 5.33
» » april	» 5.58

Žitne cene v Sisku za 50 kil.

Pšenica	K 6.75
bosenski oves	» 5.80
sremski oves	» 6.—
činkvantin	» 6.40
koruza	K 5.35-45

Za nekatere kraje kaže kupiti koruzo in činkvantin kakor sploh drugo žito v Barču, ker uživajo vzlic višjim cenam, nego so v Sisku, ugodnejše železniške tarife.

Cene mlevskim pridelkom.

Vinko Majdič v Kranju.

0	1	2	3	4	5	6	6 $\frac{1}{2}$	7	7 $\frac{1}{2}$	8
27.70,	27.60,	27.50,	27.40,	27.30,	26.80,	26.—,	25.20,	24.40,	18.60,	11.70

Otrobi

debeli drobni

9.80, 9.50.

Cene za 100 kg, postavljeno v Kranj.

Peter Majdič v Celju.

0	1	2	3	4	5	6	6 $\frac{1}{2}$	7	7B
27.80,	27.70,	27.60,	27.20,	26.30,	25.60,	25.10,	24.40,	23.90,	21.10

Otrobi

debeli drobni

10.10 9.50

Cene za 100 kg, postavljeno v Celje.

Cene kolonijalnemu in drugemu blagu.

Sladkor, raffinade I ^a	K 87.50—88.—
sladkor rezani I ^a	» 90.——91.—

primanjkuje

za 100 kil, postavljeno v Ljubljano.

Petrolej gališki Standart White	K 33 $\frac{3}{4}$ —34 $\frac{1}{4}$
» pravi ruski	» 35 $\frac{3}{4}$ —36 $\frac{1}{4}$

gotovo pride zopet do kartela!

za 100 kil s sodom vred, postavljeno v Ljubljano, za cel vagon.

Kava Santos Superior	K 45.—
» Good Average	» 39.—
» Regular	» 38.—
» iz Zah. Indije po kvaliteti do	» 145.—
» Guatemala do	» 128.—
» Portorico do	» 90.—
» Rio Lavé do	» 75.—
» Java rumena do	» 120.—

za 50 kil, postavljeno v Trst.

Ažija za mesec avgust 19 $\frac{1}{2}$ v zlatu.

Riž Rangoon	K 18 $\frac{1}{2}$ do 29.—
» Bassein	» 18 $\frac{1}{2}$ » 29.—
» Moulmein	» 18 $\frac{1}{2}$ » 32.—
Riž Arracan	» 18 $\frac{1}{2}$ » 26.—
» Japan	» 39.— » 40.—
» Glacé laški	» 42.— » 48.—

za 100 kil, postavljeno v Trst ali Reko.

Slive bosenske, uzančne	K —.—
» » po 125 komadov	} primanjkuje.
» » » 115 »	
» » » 95 »	
» » » 80 »	

za 100 kil, postavljeno v Ljubljano.

Svinjska mast	K 75.— do 75 $\frac{1}{2}$
Slanina štiridelna	» 48.50 » 51.—

za 50 kg, postavljeno v Ljubljano.

Jedilno olje, laško K 87.— za 1902 l. in K 80 za 1903. l. za 100 kil — franko sod — postavljeno v Trst.

Ripsovo olje 79 K do 80.— za 100 kil, postavljeno v Ljubljano.

Slovenske trgovce in industrijalce vabimo najvljudneje, da se obilo poslužujejo našega lista za svoje oglase. Cenjene bralce „Narodnogospodarskega Vestnika“ pa prosimo, da se, naročajoč pri tvrdkah, ki inserirajo v našem listu, blagovolijo nanašati na naš list in da po kavarnah in gostilnah, v bralnih in izobraževalnih društvih in čitalnicah vedno in vedno zahtevajo in blagohotno priporočajo „Narodnogospodarski Vestnik“.

Uredništvo in upravništvo.

<p>Gostilna I. KENDA Židovska steza št. 1 Ljubljana</p>	<p>„Pri Gambrinu“. ❖ Shajališče ❖ trgovskih sotrudnikov.</p>
---	--

<p>„Ljubljanska kreditna banka“ v Ljubljani Špitalske ulice št. 2.</p>	<p>Nakup in prodaja vseh vrst rent, državnih papirjev, zastavnih pisem, srečk, novcev, valut itd. po najkulant- nejših pogojih.</p>	<p>Posojila na vrednostne papirje proti nizkim obrestim. Zavarovanje proti kurzni izgubi. Promese k vsem žrebanjem.</p>	<p>Sprejemanje denarnih vlog na vložne knjižice, na tekoči račun in na girokonto s 4% obrestovanjem od dne vloge do dne vzdiga. Ekskompt menic najkulantneje. Borzna naročila.</p>
--	---	---	--

J. LOZAR
v Ljubljani
na Mestnem trgu št. 7
priporoča svojo
bogato zalogo turistovskih
srajc, turistovskih, kolesarskih
in lovskih dokolenic, lovskih
volnenih jopičev, zimskih in
letnih nogavic, zavratnic itd.
Fino moško perilo in spodnja
obleka.

Engelbert Franchetti
v Ljubljani na Jurčičevem trgu št. 3
priporoča

svojo elegantno in higijensko urejeno
brivnico.
Za dobro in točno postrežbo je v vsakem
oziru najboljše skrbjeno.

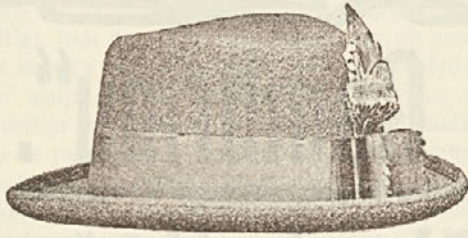
Klobuke

najnovjše

façone

priporoča

najcenejše

Blaž Jesenko v Ljubljani.

Novo!

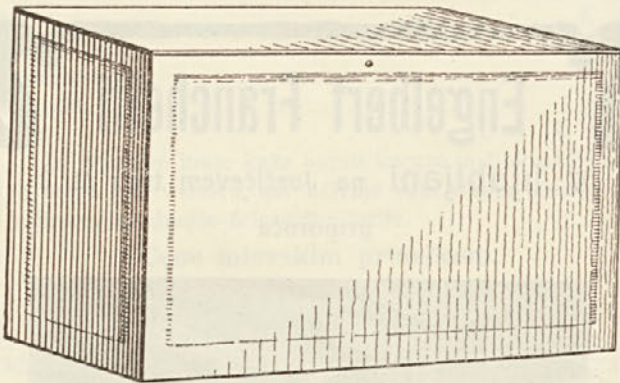
Patentirani sklopni poštni kartoni.

Doslej nedoseženi!

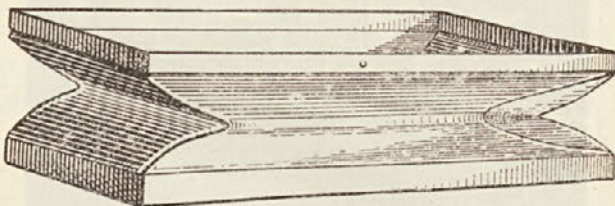
Tovarna patentiranih sklopnih kartonaž.

Josip Petrič

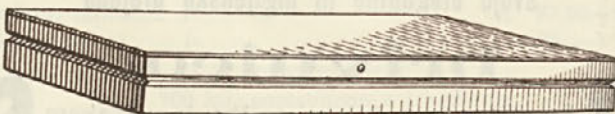
LJUBLJANA.

Karton v rabi.

Napol sklopljen karton.

Popolnoma sklopljen karton.

(80% prihranjenega prostora.)

Trgovina s specerijskim in delikatesnim blagom.

Zaloga raznovrstne pijače:
šampanjca, konjaka, vina, ruma,
likerja i. t. d.

* * Vinarna. * *

Kham & Murnik

Ljubljana.

Slovenci,

zahtevajte povsod

vžigalice

sv. Cirila in Metoda!

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Mizarska zadruga

v Št. Vidu pri Ljubljani

se priporoča slav-
nemu občinstvu v
naročitev

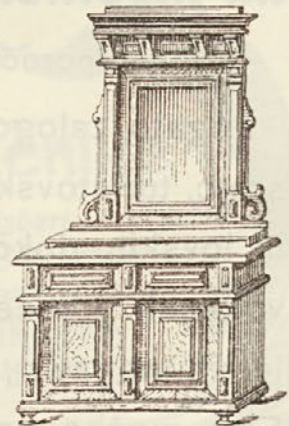
raznovrstne
temne in likane

sobne oprave

iz suhega lesa, so-
lidno izgotovljene
po lastnih in pred-
loženih vzorcih

V prav obilno naročitev se priporoča

Josip Arhar, načelnik.

Aug. Agnola
Ljubljana
Dunajska cesta 13.
Velika zaloga
stekla
porcelana svetilk
zrcal i. t. d.
!!! Najnižje cene!!!

Pod trančo št. 2.

Klobuke

čepice in slavnike
cilindre
v najnovejših faconah in v veliki
izberi priporoča

Ivan Soklič
Klobuk za dečke od 70 kr. do gl. 2.50.
Klobuk za gospode od gl. 1.50 do 5.—.

Postaja elektr. železnice.

Solidno blago.

Stari trg št. 21. Glavni trg št. 6.

Pekarija in slaščičarna
Jakob Zalaznik.
Prodaja moke
in raznovrstnih živil.
Prodaja drv in oglja.
Stari trg št. 32.

Mizarska zadruga
v Solkanu pri Gorici na Primorskem
naznanja slavnemu občinstvu, gospodom trgovcem
in založnikom pohištva, da ima
veliko zalogo
izgotovljenega pohištva
vseh slogov
v Solkanu pri Gorici na Primorskem.
Naznanjamo, da smo prevzeli dosedanjo
trgovino pohištva trdke Ant. Cernigoja v Trstu,
Via Piazza vecchia šte. 1, katero bomo vodili
pod enakim imenom. Česar ni v zalogi, se izvrši
točno po naročilu v najkrajšem času.
Cene zmerne.
Delo je lično ter dobro osušeno.

Adolf Hauptmann
v Ljubljani
na Sv. Petra cesti 41.
Tovarna
oljnatih barv, firneža, laka
in kleja.
Zaloga slikarskih in pleskarskih
predmetov.

P. n.

Vljudno naznanjam velecenjenim trgovcem in kramarjem ter sl. občinstvu, da imam v priličnejše kupovanje

tovarniško zalogo vseh izdelkov svoje tovarne pletenin in tkanin

v Ljubljani, v Šelenburgovih ulicah št. 3,
in se najtopleje priporočam za mnogobrojen obisk.

Z velespoštovanjem **Dragotin Hribar.**

Vinko Majdič

lastnik valjičnega mlina v Kranju.
Priznana najboljši mlinski izdelki,
zlasti izborna pšenična moka.

Franc Čuden

priporoča

svojo bogato zalogo pravih švicarskih
ur, srebrnine in
zlatine,

dalje kolesa

„Styria“,

francoske „Peugeot“ in druge v to
stroko spadajoče predmete.

— Ceniki zastoj in poštne prosti. —

Najboljše

makarone in rezance

(nudeljne)

iz zajamčeno finega pšeničnega zdroba z
dodatkom svežih jajo

izdeluje

tovarna testenin

Ed. Zelenka

Ljubljana.

Poštna hranilnica ček št. 849.086.

Telefon št. 135.

Glavna slovenska hranilnica in posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

sprejema in izplačuje hranilne vloge in jih

obrestuje po $4\frac{1}{2}\%$

od dne vložitve do dne vzdiga

brez odbitka in odpovedi.

Pisarna: na Kongresnem trgu 14,
v Souvanovi hiši.

Dr. M Hudnik, predsednik.

Uradne ure od 8.—12.
dopoldne in od 3.—6.
popoldne.

Hranilnične knjižice se
sprejemajo kot
gotovina, ne da bi se
obrestovanje pre-
trgalo.

